

Andrea Bajani

De zon staat daarboven goed

Vertaling: Yond Boeke

Als kinderen deden we een spelletje, een kinderlijke mengeling van sadisme en magie. Het spel bestond eruit dat we 's avonds in de velden op jacht gingen naar vuurvliegjes. Even nadat de zonsondergang had plaatsgemaakt voor de avond gingen we erheen, en tegelijk met de avond kwamen ook zij, want ze waren er de bewoners en bewakers van. We reden het dorp uit, lieten de straatlantarens achter ons en kwamen bij het veld. Zo waren we nog in het dorp, en zo begaven we ons in dat grotere lichaam, de meest uitgestrekte duisternis die we ooit hadden gezien, want het was de optelsom van alle duisternis van onze afzonderlijke slaapkamers. We lieten onze fietsen aan de rand van het veld achter. De vuurvliegjes zweefden boven de weilanden alsof ze nachtwakers waren, ieder met zijn eigen piepkleine zaklantaarntje. We bleven een tijdje aan de rand van het weiland staan kijken. Daarna hoefde iemand maar een aanzet te geven of we renden vanuit de stilte schreeuwend het donker in en probeerden op zijn minst een van die vlak boven de grond fladderende lichtjes te vangen.

Onder elkaar noemden we ze geen vuurvliegjes maar Sterren, die boven de velden zwevende lichten. Sommigen zeiden liever Zonnen, want ze brachten het daglicht naar de mieren die de grond onder hen bewoonden. Op een keer hadden we zelfs gestemd, om te besluiten hoe we ze het beste konden noemen, maar daarna hadden we besloten dat iedereen de naam zou blijven gebruiken die hij het mooist vond. Of het nu zonnen of sterren waren, we joegen er gillend op, in het holst van de nacht. Of het nu sterren of zonnen waren, 's avonds konden we ze zien, en als we het slim genoeg aanpakten konden we ze ook aanraken. Het waren niet langer van die dingen heel ver weg aan de hemel die je kon bekijken door je hoofd in je nek te leggen, en waar je met je armen naar kon reiken, al wist je dat je handen zouden terugkeren zonder ook maar een enkele verborgen schat. Het waren niet langer die lichten die 's nachts al onze geheimen met zich meenamen of 's zomers onze huid deden verbranden. 's Avonds konden we op jacht gaan en proberen een ster mee naar huis te nemen, een zon te vangen om die vervolgens mee naar onze kamer te nemen. En eenmaal gevangen, zou die al onze bekentenissen verzamelen en ons elke keer verwarmen als we dat nodig hadden.

Iedereen herinnert zich nog de dag dat we het eerste vuurvliegje vingen. Er is sindsdien heel wat tijd verstreken. De zon is vele malen ontbrand en gedooft boven het hoofd van elk van ons, boven sommigen van ons is ze helaas eens en voor altijd gedooft. Maar wie er nog is, herinnert zich de kreet die Mattia slaakte toen hij het vuurvliegje beethad. We bleven allemaal op slag staan, want die kreet was zo schel, zo vol van vreugde maar ook van wanhoop, dat het wel de kreet van iemand anders leek. Hij schreeuwde alleen maar De zon! Ik heb de zon beet! We dromden allemaal om hem heen en keken door de spleetjes van zijn vingers naar de zon die schitterde in

zijn handen. En er was tegelijkertijd vrolijkheid en teleurstelling op onze gezichten te lezen, want het was mooi, de magie van dat moment, maar de zon werd plotseling iets wat ook een kind, als het wilde, rennend door de velden kon vangen. Alsof we plotsklaps allemaal zowel sterker als armer waren geworden, in staat de zon om de tuin te leiden en niet in staat er het mysterie van te aanvaarden, haar daarboven te laten staan waar ze stond, waar wij niet konden komen.

Die avond was ik bij Mattia blijven slapen, in de kamer van zijn broer. Mattia had me niet bij hem op de kamer gewild, want hij wilde met de zon alleen zijn. 's Nachts had ik niet kunnen slapen omdat ik ze in gedachten samen voor me zag, aan de andere kant van de muur. Ik was zelfs opgestaan en had voor zijn kamerdeur heen en weer gedrenteld. Ik had mijn oog naar het sleutelgat gebracht en had gemeend een heel fel licht te zien, alsof die piepkleine zon opeens gegroeid was en nu de hele kamer vulde. Mattia's moeder trof me de volgende ochtend slapend op de vloer aan, tegen de deur geleund. Ze trok me overeind en zei toen Laten we Mattia ook maar wakker maken. En dus gingen we naar binnen. Mattia sliep, en in zijn slaap omklemde hij met beide handen een glas. Ik liep op hem toe, keek, en in het glas zat dat doodgewone, onbeholpen insect dat naar mijn slapende vriend keek. De vorige avond was het nog de Zon geweest, maar nu was het opeens iets heel anders, was het iets wat er banaal uitzag, iets kleins waar je naar kon kijken zonder verblind te raken. Ik had gedacht dat het fijn zou zijn ervoor te zorgen, en had Mattia benijd omdat hij dat mocht doen. Maar die avond gingen we weer naar het veld, alleen Mattia en ik, en gaven de zon terug aan de wereld. We zeiden Dag, pakten onze fietsen en zetten koers naar huis. Op de terugweg zeiden we geen woord tegen elkaar, maar voordat we te ver weg zouden zijn, keken we om en zochten hem met onze blik. We wilden allebei weer blij en verbaasd zijn elke keer als we hem zagen verschijnen, en een stil, prachtig verdriet voelen elke keer als hij plotseling verdween.

Il sole sta bene lassù

C'era un gioco che si faceva da piccoli, in un misto infantile di sadismo e magia. Il gioco era quello di dare la caccia alle lucciole la sera nei campi. Arrivavamo che il tramonto aveva da poco lasciato lo spazio alla notte, e insieme alla notte arrivavano loro, che ne erano insieme abitanti e guardiane. Ci avvicinavamo ai campi prendendo la strada che dal paese poi si lasciava i lampioni alle spalle. Da dentro il paese ci infilavamo dentro quel corpo più grande che era il buio più immenso che avevamo mai visto, perché era più della somma di tutto il buio delle nostre singole stanze messe insieme. Lasciavamo le biciclette al bordo del campo. Le lucciole si muovevano sopra i prati, come fossero vigilantes ciascuno con la propria torcia di luce minuta. Per un po' noi restavamo sul confine, del prato, e stavamo a guardare. Poi bastava un'intenzione e da dentro il silenzio correvamo, urlando in mezzo a quel buio, cercando di catturare almeno una di quelle lucine che si agitavano non lontano da terra.

Tra di noi non le chiamavamo le lucciole, ma Le stelle, quelle luci sparse sui campi. Qualcuno preferiva dire I soli, perché facevano giorno alle formiche che abitavano la terra lì sotto. Una volta avevamo persino votato, per decidere qualche fosse il nome da dargli, ma poi avevamo deciso che ciascuno si sarebbe tenuto quello che gli piaceva di più. Che fossero stelle o fossero soli gli davamo la caccia gridando in mezzo alla notte. Che fossero soli o fossero stelle, la sera potevamo vederle, e se eravamo astuti abbastanza potevamo anche toccarle. Non erano più quelle cose

lontane, disperse nel cielo, da guardare tirando su il naso, allungando le braccia in alto ma sapendo che le mani sarebbero tornate giù senza nessun tesoro nascosto. Non erano più quelle luci che si prendevano tutti i nostri segreti la notte, o che ci scottavano la pelle d'estate. La sera, in quella caccia che facevamo, avevamo la possibilità di provare a portarci a casa una stella, a fare prigioniero un sole per poi portarcelo in camera. E una volta prigioniero, avrebbe raccolto tutte le nostre confessioni, e ci avrebbe scaldato ogni volta che ne avevamo bisogno.

Il giorno in cui catturammo la prima lucciola ancora se lo ricordano tutti. Di tempo da allora ne è passato parecchio. Il sole si è acceso e spento tante volte sopra la testa di ciascuno di noi, su alcuni purtroppo si è spento una volta per tutte. Ma chi c'è ancora si ricorda l'urlo che fece Mattia, quando prese la lucciola. Ci fermammo tutti di colpo, perché quell'urlo era così acuto, e così pieno insieme di gioia e disperazione che sembrava l'urlo di un altro. Urlava soltanto il sole! Ho preso il sole! Ci eravamo tutti raccolti lì intorno e guardavamo tra le fessure delle dita quel sole che gli brillava tra le mani. E c'era un'allegria e una delusione insieme, nelle nostre facce, perché era bella, quella magia che stava accadendo, e però di colpo il sole diventava una cosa che anche un bambino, volendo, poteva raccogliere correndo nei campi. Come se di colpo fossimo diventati tutti più forti e più poveri insieme, capaci di mettere il sole nel sacco, e incapaci di accettarne il mistero, di lasciarlo lassù dove stava, dove noi non potevamo arrivare.

Quella sera poi avevo dormito a casa di Mattia, nella stanza di suo fratello. Mattia non mi aveva voluto in camera, perché voleva starsene in compagnia soltanto del sole. La notte non ero riuscito a dormire, perché lì pensavo insieme dall'altra parte del muro. Mi ero anche alzato ed ero passato davanti alla sua porta. Avevo avvicinato l'occhio alla serratura e mi era sembrato di vedere oltre il buco una luce fortissima, come se quel sole così piccolo potesse essere cresciuto di colpo e avere occupato tutta la stanza. La mamma di Mattia mi aveva trovato addormentato sul pavimento, la mattina dopo, seduto contro la porta. Mi aveva tirato su e poi mi aveva detto Svegliamo anche Mattia. E così eravamo entrati. Mattia dormiva, e dormendo stringeva tra le mani un bicchiere. Mi ero avvicinato, avevo guardato, e dentro il bicchiere c'era quell'insetto normale, goffo, che guardava il mio amico dormire. Soltanto la sera prima era il Sole, e poi di colpo era diventato tutt'altro, e a guardarlo era una cosa banale, una cosa piccola che si poteva guardare senza bruciarsi la vista. Avevo pensato che sarebbe stato bello prendersi cura di lui, e avevo invidiato Mattia che poteva farlo. E invece poi la sera eravamo tornati al campo, solo io e Mattia, e avevamo restituito il sole al mondo. Gli avevamo detto Ciao, avevamo ripreso le biciclette e avevamo pedalato verso casa. Tornando non ci eravamo detti una parola, e poi però prima di sparire ci eravamo voltati indietro a cercarlo. Tutti e due volevamo continuare a essere felici e stupiti ogni volta che lo vedevamo apparire, e a sentire un dispiacere silenzioso, bellissimo, ogni volta che poi di colpo andava via.